

ALAJÄRVI

"Aitoa elämää Aaltojen kesällä" – Alajärven kaupunki on itäisen Etelä-Pohjanmaan vetovoimainen elinkeino- ja koulutusalue ja myös yksi parhaista paikoista matkailu- ja vapaa-aikamatkailun työntekijöille. Alajärven keskuksena tarjoaa läpileikkauksen Aalto Aallon tuotannosta – aina nuoren arkkitehtiyhtiöpiiltaan ensimmäisestä julkisesta rakennuksesta "valkoisen kauden" kautta arkkitehtitoimiston viimeiseen luokkeseen.

A. Alajärven Aalto-keskus

Alajärvi on osa valtakunnallista Alvar Aalto kaupunkiverkostoa, joka tekee myös niistä kansainvälisiä yhteistyöpaikkoja. Alajärvellä sijaitsee ainoana maailmassa arkkitehti Alvar Aallon töitä 80 vuoden ajalta. Alajärven Aalto-keskuksen muodostavat keskustaajamassa sijaitsevat kaupungin virastot, seurakuntatalo, vanha kunnansairaala, nuorisoseuran talo, Villa Väinölä ja Aallon toimiston viimeisellä kaupunginkirjasto. Lisäksi hausta maata löytyy kolme monumenttia.

Villa Väinölä (1926) on osa Aalto-keskusta. Maanmittausinsinööri Väinö Aallon kodiksi 1926 valmistuneen rakennuksen alakerän muodostivat ruokasali, olohuone, isännän huone sekä kotipöytähuone ja keittiö. Yläkerrossa oli neljä makuu- tai työhönuonetta ja sinne johtava portaita koristavat joniinalisepylväät. Väinölä on saneerattu nykyiseen tarkoitukseensa kokous- ja näyttelytiloiksi.

Kaupungintalon alueella on myös esillä Alajärven kaupungin ja Hackman Designer Oy Ab litalan Lasin välillä 1996 solmittuun sopimukseen perustuva, Alvar ja Aino Aallon 1930-luvun lasidesignia esittelevä pysäysnäyttely.

B. Nelimarkka museo

Eero Nelimarkan rakennuttama ja hänen ystävänsä, arkkitehti Hilding Ekelundin suunnittelema Nelimarkka-museo avattiin vuonna 1964. Oman museorakennuksen valmistuminen Etelä-Pohjanmaan maaseudulle oli Eero Nelimarkan unelmien täyttymys. Nelimarkan päätös museon sijoittamisesta Alajärvelle herätti ihmetystä, mutta taiteilija oli sitä mieltä, että taide kuuluu koko kansalle, ei pelkästään kaupunkilaisille.

Nelimarkka-museon peruskokoelma sisältää pääasiassa Eero Nelimarkan tuotantoa vuosilta 1910–1976, mutta joukkoon mahtuu myös yksittäisiä suomalaisia merkittäviä taiteilijoita, kuten Albert Edelfelttilä ja Eero Järnelmälä. Viimeisimmät lisäykset kokoleman ovat tuodetta 2014, kun säätiö hankki kolme lehtimäkeläisen kuvanveistäjä Antti Maasilan veistosta.

Nelimarkka-museon oma taidekokoelma on karttunut pääasiassa lahjoitusten kautta. Mittavimmat teoskokoelmat ovat Oiva Polarin kokoelma – lahjoitettu vuonna 1997, Aira Niemi-Pynttärin kokoelma – lahjoitettu vuosina 1987 ja 2006 ja Liisa Malkoman kokoelma – lahjoitettu vuonna 2012 sekä Antti Maasilan Alajärven kaupunkikuvassa sijaitsevat julkiset veistokset. Lisäksi museon kokoelmiin on deponoitu Pohjalaisen taiteilijailton 80 teosta kattava kokoelma.

A4. Menkijärvi

Menkijärvi tarjoaa jokaiselle jotakin: kaksi rantaa auringon (ja eläinten) ystävälle, sotilaisilma rakenteita historian ystäville, polkujaa metsässä juoksuille ja ennen kaikkea... mielenkiintoista geologiaa kaikille.

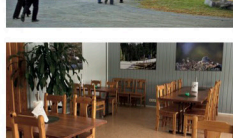
Menkijärven kyläyhdistys on erittäin aktiivinen ja vapaaehtoiset ovat rakentaneet puubunkkerista täysikokoinen jäljennöksen "korsusta" ja 100 m pitkän juoksuhaudan. Mukana on myös panssarivaunu, Mig hävittäjä ja tykkejä, joita käytettiin talvisodassa ja jatkua vuosina 1939–1944.

Kesäisin kyläyhdistys pitää paikalla myös kahviota.

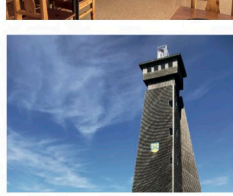
C. Punaisen Tuvan Viinitila

Punaisen Tuvan Viinitila on korkealuokkaisen marjaviineistään tunnettu matkailukohde Alajärvellä. Viinityy 180-paikkainen ilmoitettiin tilausravintola Viinitilassa kesäisin 200 lämpimää kaunista pihajäätä, ja on mainio pitopaikka niin leikkokalleille, pikkujouluille, perhejuhille kuin illanviettoillekin.

A8. Valkealammen matkailukeskus

Valkealammen matkailukeskus sijaitsee välillä Kuortane-Lehtimäki noin 2 km:n etäisyydellä pääteltä nro 697. Ulkoilureitit lisäksi alueella on sauna, hyvä uimaranta ja ravintola.

A7. Suonkämien näkötorni

Matkalla Valkealammelle kannattaa poiketa Lehtimäen kirkossa ja Suonkämien näkötornille, mikä on koko alueen korkein kohta ja edustaa geologisten veden koskemattomaa maata.

Valkealammen monipuoliset reitit

Alajärven liikuntatilat

VIMPELI

"Pieni kunta – monta sankaria" – Vimpelissä puhutaan Järvisuon murretta. Vimpeli tarjoaa asukkaalleen turvallisen ja yrittäjähäiksen ympäristön asumiseen ja työntekoon sekä hyvät liikkumisen ja harrastusmahdollisuudet. Vimpelissä on paljon voimaa ja vetoa.

D. Saarikenttä

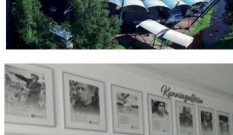
Vimpelin Vedon ja Vimpelin symboli Saarikenttä on kansallispuhuttuun verrattava vimpeliläinen ja koko maanikin pesäpallolun kehto.

Vimpelin Veto on vuoden 2022 Suomen mestari.

E. Suomen Pesäpallomuseo

Suomen Pesäpallomuseo vihittiin käyttöön vuonna 1998. Valtakunnallisen statuksen se sai vuonna 2004. Nykyiseen sijaintinsa, Saarikentän kupeeseen, museo siirrettiin alkuvuodesta 2022.

Kunnigalleriaan on ylitetty 25 ansioitunutta nais- ja miespesäpallolla. Galleriasta tullaan päivittämään tulevaisuudessa uusin lajilegendojen tauluilla.

Suomen pesäpallomuseon virtuaalinnäyttely esittelee Suomen kansallispuhuttuun historiaa Tahko Pihkalan ajoista aina nykypäivään. <https://digimuseo.fi/nayttelyt/suomen-pesapallomuseo/>

V2.Lakeaharjun vapaa-aika ja laskettelukeskus

Lakeaharjun eli Lakiksen rinteet ovat syntyneet meteorittin törmäyksestä. Jääkauden muovaama nykyinen kallionmuodostelma kohoaa noin 160 metriä meren pinnan yläpuolella.

Lakeaharju tarjoaa virkistystä ja palveluita. Kiehtovien kallioiden ja kauniiden kraatterimaisemien lisäksi Lakeaharjun alueella on runsaasti erilaisia ulkoilu- ja virkistysmahdollisuuksia. Pyhävuorelle johtava ja

ainutlaatuisesti kraatterin reunaa seuraavalla patikkareitillä taikopaikoinen tarjoaa hyvän läpileikkauksen alueen kallioperästä.

Lakeaharjulla sijaitsee myös rinneravintola, laskettelukeskus, frisbeegolfpata, hiihto- ja retkeilyreittejä, laavuja, ampumahiihtorata sekä caravanalue.

Lakiksen palvelut

F. Vimpelin pyöreä kirkko

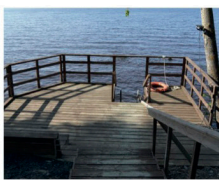
Vimpelin pyöreä puurkirkko on esikuvansa Roomassa asti. Kuningas Kustaa III oli ihastunut roomalaisen, pakanalliseen Pantheon-temppelinä ja määrännyt hoviarkkitehtinsä suunnittelemaan vastaavanlaisia kirkkoja myös Pohjolaan.

G. Vieresiemi

Vieresiemi on kunnan omistama viihtyisä ja rauhallinen vapaa-ajanviettoaie Lappajärven rannalla. Matka kunnan keskustaan kestää n. 10 min.

Vieresiemessä sijaitsee karavaanarilue ja v. 2019 uudistettu rantasauna. Vieresiemen karavaanarilueella on 9 paikkaa. Talvisin avoimuuksimallisuutta. Alueella on esteetön 660 m pituinen luontopolku sekä laavu ja tulipaikkoja.

Saunalla on yleisvuoroja ympäri vuoden. Sauna on yleisvuoroaikoja lukuun ottamatta vuokratavissa myös omaan käyttöön. Tällöin saunan lämmitykset huoletti varauksen tehnyt.

Vimpelin liikuntapaikat ja virkistyskohteet kartalla

LAPPAJÄRVI

"Pala taivasta" – Lappajärvi, n. 78 miljoonaa vuotta sitten meteoriittitörmäyksestä syntynyt ja Etelä-Pohjanmaan oloissa ainutlaatuinen maakuntajärvi, tarjoaa lähiseudun asukkaalle, mökille, kesälomailijalle ja muille matkailijoille pitteet, joita ei aivan läheltä löydy.

Lappajärven kunta on tunnettu ensisijaisesti Järvestä, Pohjanmaan Helmeistä ja Euroopan suurimmasta kraatterijärvestä. Monille Lappajärvi on nostalginen ja nykyäänä palvelurikas ja aktiivinen lomakunta, ja sen rannoilla sijaitseekin yhteensä 1100 mökkiä ja vapaa-ajan asuntoja.

L8. Nykälänniemi

Lappajärven Kesäteatteri, Kylpylä Kivittipuu, Järvisuon Golf-seura ja monet kulttuuritapahtumat huokutelevat vuosittain tuhansia matkailijoita viihtymään Lappajärvelle. Erityisesti Lappajärven kesä tarjoaa matkailijalle monelaista koettavaa ja nähtävää, mutta elämyksiä ja palveluita on saatavilla ympäri vuoden.

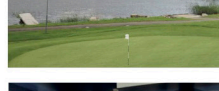
L8. Järvisuon Golf

18-väyläinen kenttä Nykälänniemessä koostuu kumpulevan perinteisistä ja nykyaikaisista viihtymästä väylästä veden äärellä. Oman erityismausteensa perinteiseen golfkenttään on se, että etu- ja takaisin välinen matka kuljetaan siipiratas-laulla.

L8. Meteorititkeskus Hotelli Kivittipuu

Meteorititkeskuksessa on mielenkiintoinen meteoritinnäyttely, jossa pääsee koskettelemaan aitoja meteoritteja ja näkemään Kuusta tulleen kivinäytteen. Keskuksessa on myös ainutlaatuinen mahdollisuus päästä VR-matalle asteroidiuhrykkelille Mars ja Jupiter planeettojen väliin.

L8. Tarunhoitoinen saunatonttujen Kyronsaari yhdistää Nykälänniemen ja Halkosaaren

Matkalla läpi Kyronsaaren voit ihastella esteettömältä luontopolulta sekä Kivikaista asuinajaa että kivikaista saunakuoppia. Koska Kyronsaaren luonto on erittäin haavoittuva ja tonttujen asuinajaa, niin pysyhtän polulla ja näköalatasanteilla käyntisi aikana.

Kyronsaari vapautui viimeisimmän jääkauden jälkeen n. 2,5 km pakusta jääpölyteestä 9500 vuotta sitten. Niinpä sinne asettauduttiin metsästä-mään ja kalastamaan. Ensimmäiset pysyvät asuinajit tulivat 8500-9000 vuotta sitten.

Kyronsaaressa perimätiedon mukaan koko saunakulttuuri on saanut alkunsa ja siksi alue on saunatontuille äärimmäisen tärkeä ja korvaamaton.

L4. Lappajärven kesäteatteri

Legendaarisessa Lappajärven Halkosaaressa on nautittu laadukkaasta kesäteatterista jo lähes 30-vuoden ajan. Katettu katsomo, selkänokkaiset penkit sekä erinomaiset luovat luonnon keskelle yhden Suomen kauneimmista kesäteatterimiljoista.

L4. Kanavarannan Arboretum

Halkosaaresta muuttaman kivenhelton päässä on Lappajärven uusi Arboretum ja kivilajipist, jossa esteettömmä pääsee tutustumaan tuihuihin ja tuntemattomiin puu- ja kivilajiin.

L5. Kannanlahti

Kannanlahden esintymällä näet kuinka Lappajärven Meteorititkraatterit syntyivät, kun halkaisijaltaan noin 1,0 km:n meteoriitti osui nykyiseen Lappajärven 78 miljoonaa vuotta sitten. Kalliopeä muuttui kiltteistä kivestä sulaksi kiveksi alle sekunnissa. Iku oli niin kova, että sulanut kivi toimi kuin vesi, keskiosa nousi korkeana sulana kivilaivalla, joka sitten syöksyi alas. Näin syntyi Kärnan saari. Alueen jäähtymisen kesti ainakin useita satoja tuhansia vuosia ja muodostui erityinen kivilaji kärnälahti, jota on olemassa vain Lappajärvellä.

Kärnälahti muistutti vulkaanista kiveä, dasiittia, ja näin Lappajärveä alettiin pitää sammuneen tulivuoren kraatterina.

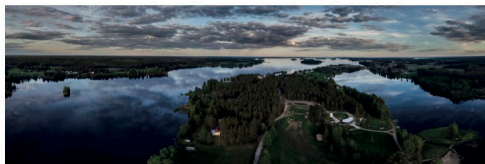
L2. Ateljee Auto

Tapio Auto on ITE-taiteilija ja ammattilainen pilosi.

Kivimaauskirkko, lammassaltari, enkelihuone, Vuorepeikon linna, kalevalainen kalliomaa-luola sekä näkötorni seisovaa Jyväskylän Ylipään Tapolanvuorella, josta aluekaa huimat näkymät Lappajärven selälle. Tämä paikka ei jätä ketään kylmäksi.

Lappajärven vapaa-aika- ja liikuntapaikat

Kraatterijärven Geopark

Kartta ja käyntikohteet

Impact Crater Lake Geopark map and places to visit

EVIJÄRVI

"Itseen suurempi kunta" – Evijärvi on pirttä ja yrittäjä kunta, joka tarjoaa monipuoliset palvelut ja turvallisen ympäristön kauniin järviluonnon keskellä. Kunta sijaitsee Järvisuodella, Etelä- ja Keski-Pohjanmaan sekä ruotsinkielisen Pohjanmaan rajalla, kantateiden 63 ja 68 risteyksessä.

H. Väinöntalo Evijärvellä

Väinöntalo – Järvisuodan museo on Suomen suurin talonpöytä-museo. Katselutuneuvos Väinö Tuomaan kokoma perusnäyttely esittelee 1800-luvun järvisuodalaisten talonpoikaisten elämää, sen arkea ja juhlaa, kädentaitoja, uskomuksia, pyynti- ja tapakulttuuria. Museoalueella on 19 rakennusta ja kokoelmassa noin 20.000 esinettä.

Tututu lähemmän Väinöntalon ja Evijärven historiaan

E3. Evijärven Lintutori (Valmosanneva)

Evijärven lintutori on hieno ja helppo luontoretkohde ja se tarjoaa mainion tukkohodon lintujen tarkkailulle. Lintutori sijaitsee Valmosannevalla Järvisuodan luonaisualueella rannalla. Valmosanneva Evijärven eteläpuolella on sekä maisemansa, kasuston että linnustonsa puolesta edustava ja arvokas keidas.

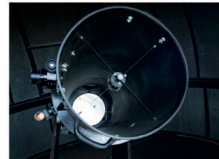
Mustatilan osalta Evijärven pesimäkanta on selvästi Suomen suurin. Maakunnallisesti runsaslukuista ovat ainakin kaakkuri ja kaulushaikara. Merioktan sisämaapesimäiset ovat Etelä-Pohjanmaalla harvinaisia, mutta Evijärven Selkäsaareen laji on pesinyt menestyksellisesti. Laulujuonessa ja kurjen pesimäkanta on vahva.

Evijärven lintutorin esite ja kartta

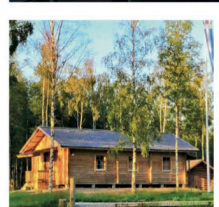
E6. Observatorio

Evijärven Tähtitieteilijät on tähtitieteen harrastajien yhdistys, joka on toiminnut jo yli kahdenkymmenen vuoden ajan. Yhdistyksellä on valtakunnallisesti merkittävä tähtitorni. Tornissa on 330 millimetrin peilikaupputki. Tähtien ystävätkö kokoonnut tornilla vuoden jokaisena tiistaina kello 19. Mukaan voi tulla, vaikka ei liittyisikään jäseneksi.

E6. Evijärven uittomieskämppä ja uittomiehenlenkki Uittomiehen lenkki on Evijärvenkunnan ylläpitämä luontopolku, joka valmistui vuonna 2020.

Luontopolun puolella välissä on laavu ja tarkkailu-laavu. Laavulla on polttopuu valmiina. Retkin loppupuolella järven rannassa on toinen tarkkailu-laavu ja retkin varrella on rakennettu useita penkkejä. Retkin varrella on helppoja geokätköjä, jotka esittelevät monipuolisesti alueen linnustoa.

Tämä historiallisesti merkittävä uittomiestaito elää yhä Evijärvellä. Evijärvi-seuran Jokisaaren rakentama uittomieskämppä vaalii uittomies-perinnettä ja palvelee retkeilijöitä. Alueella on myös erillinen saunarakennus, laavu ja tukkilaisten harrittelurata.

E3. EVIJÄRVEN KULTTUURIREITTI

Reitti kokaa yhteen Evijärven keskustassa ja sen läheisyydessä sijaitsevat muistomerkit ja historialliset rakennukset, joista keskeisin ja vanhin on vuonna 1759 valmistunut kirkko, jota ympäröi mm. sankarihauta-alue ja useat muistomerkit.

Evijärven vapaa-aika- ja liikuntatilat

Tervareitti

Tervareitti on Ähtävänjoen vesistön moni-ilmeinen melontaväylä halki Soinin, Alajärven, Vimpelin, Lappajärven ja Evijärven. Reitin luonni vuosi eri koloista järveä ja monta erilaista jokea. Mielenkiintoista melottavaa kertyy helposti parinsadan kilometrin verran aina Soinin Kuninkaanjoelta Pietarsaaren mereen saakka.

Tervareitin opas ja kartat

www.kraatterijarveopark.fi